

Energy Transition Minerals Ltd

Oversigt over klageskrift

GMAS mod Grønlands Selvstyre & Kongeriget Danmarks Regering

20. juli 2023

1. Indledning

Den 19. juli 2023 indgav Greenland Minerals A/S (**GM**), et helejet datterselskab af Energy Transition Minerals Ltd (**ETM**), sit klageskrift i voldgiftssagen mod Grønlands Selvstyre (*Naalakkersuisut*) og Kongeriget Danmarks Regering (**Indklagede** eller de **to Regeringer**).

Voldgiftssagen vedrører et teknologimetalprojekt i Kvanefjeldet i Sydgrønland (**Kvanefjeldet** eller **Projektet**). GM har i klageskriftet anmodet Voldgiftsretten om at bekræfte, at GM havde ret til en udnyttelsestilladelse for Kvanefjeld, og at de to Regeringer ved deres adfærd på og siden den 1. december 2021 har tilsidesat deres kontraktlige forpligtelser over for GM ved at benægte, at GM havde eller har nogen rettigheder til Kvanefjeld i det hele taget.

Selv om GM på nuværende tidspunkt ikke anmoder Voldgiftsretten om at tilkende GM nogen erstatning for kontraktbrud eller andre overtrædelser, indeholder klageskriftet en foreløbig opgørelse over de tab, som GM har lidt og vil lide som følge af de Indklagedes misligholdelser. På grundlag af uafhængige ekspertudsagn har GM foreløbigt opgjort sit erstatningskrav til USD 7.5 mia. med tillæg af USD 4 mia. i procesrente i overensstemmelse med den efter dansk ret gældende rentesats.

Kvanefjeldet har potentiale til at levere enorme sociale og økonomiske gevinster til Grønland og Danmark. På baggrund af ekspertudsagnene indgivet sammen med GM's klageskrift anslås det, at Grønland vil modtage ca. USD 22.8 mia. i skatter, royalties og andre fordele, hvis Kvanefjeld-projektet får tilladelse til at fortsætte. Derudover har Projektet potentiale til at levere arbejdspladser, infrastruktur, tjenesteydelser og varige muligheder til lokalbefolkningen.

Dette dokument er tænkt som et resumé af GM's sag til gavn for interessenter, herunder medlemmer af offentligheden. For en mere omfattende gennemgang af GM's sag henvises læserne til GM's klageskrift. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem dette resumé og klageskriftet, er klageskriftet gældende.

2. Hovedpunkter

Beviserne fremlagt med GM's klageskrift viser, at:

- GM arbejdede i god tro i over et årti i tæt samarbejde med den grønlandske og den danske regering. De to Regeringer brugte GM til at promovere Grønland til omverdenen som en sikker destination for mineinvestorer.
- Som alle andre virksomheder, der har en efterforskningstilladelse baseret på de grønlandske standardvilkår, havde GM en betinget ret til at få en udnyttelsestilladelse. GM opfyldte de juridiske betingelser for at være berettiget til en udnyttelsestilladelse til Kvanefjeldet, og Grønlands Selvstyre bekræftede dette skriftligt i april 2020. Fra dette tidspunkt var GM's ret til en udnyttelsestilladelse ubetinget. Grønlands Selvstyre havde i henhold til grønlandsk og dansk ret ingen skønsbeføjelse med hensyn til, om GM's udnyttelsestilladelse skulle udstedes, men alene med hensyn til de vilkår, der skulle indgå i udnyttelsestilladelsen.
- GM fastslog, at Kvanefjeld kunne udvikles sikkert i overensstemmelse med Grønlands miljøretningslinjer og international bedste praksis og uden skade menneskers sundhed. Dette blev accepteret af Indklagedes relevante myndigheder, som var ansvarlige for at gennemgå GM's miljøkonsekvensvurdering (VVM), sammen med det betydelige antal rapporter, som den var baseret på, og som blev udarbejdet af globalt anerkendte uafhængige eksperter i miljø- og andre relaterede spørgsmål. GM's VVM og de radiologiske rapporter udarbejdet af GM's ekspertkonsulenter overholdt de relevante grønlandske retningslinjer for udarbejdelse af VVM, internationale standarder samt bedste praksis med hensyn til vurdering og afhjælpning af strålingsrisiko.
- Den lov, som Grønlands Selvstyre indførte i december 2021 (den såkaldte "uranlov"), var politisk motiveret og specifikt rettet mod GM. Det fremgår af bemærkningerne til loven, at Grønlands Selvstyre havde "et politisk ønske om at stoppe uranudvinding i Grønland", og at det ikke var "målet med dette forslag at fastsætte regler om sikkerhed, sundhed, miljø, ressourceudnyttelse mv., da disse hensyn varetages i råstofloven".
- Med denne nye lov forsøgte Grønlands Selvstyre at gennemføre en ekspropriation uden at anse det for en ekspropriation. Dette er ikke muligt i henhold til dansk ret. Det fremgår af bemærkningerne til den nye lov, at denne ikke finder anvendelse, hvis dette ville medføre ekspropriation. GM havde ejendomsrettigheder, herunder en kontraktlig ret til en udnyttelsestilladelse, som ville blive eksproprieret, hvis den nye lov fandt anvendelse. Det medfører, at den nye lov ikke finder anvendelse på GM eller på ansøgningen om udnyttelsestilladelse.
- På trods af at Grønlands Selvstyre tidligere skriftligt havde bekræftet, at GM havde opfyldt kravene for at være berettiget til en udnyttelsestilladelse, erklærede Grønlands Selvstyre og dens repræsentanter efter vedtagelsen af den nye lov over for GM, at GM ikke havde nogen rettigheder.

Disse punkter er yderligere omtalt nedenfor.

3. Tvistens baggrund

GM har sine rettigheder til Kvanefjeldet i henhold til en efterforskningstilladelse, der blev overdraget til GM i 2007 med godkendelse fra de to Regeringer (**Efterforskningstilladelsen**). Som GM har forklaret i sit klageskrift, har Efterforskningstilladelsen karakter af en kontrakt. Efterforskningstilladelsens punkt 1401 foreskriver at:

"Hvis rettighedshaveren har påvist og afgrænset kommercielt udnyttelige forekomster, som rettighedshaveren agter at udnytte, og i øvrigt har opfyldt de i denne tilladelse anførte vilkår, har rettighedshaveren ret til at få meddelt en udnyttelsestilladelse i henhold til råstoflovens §§ 7 og 15, stk. 2. Tilladelsen vil blive meddelt, som angivet i punkt 1402-1408."

De to Regeringer udarbejdede denne bestemmelse, der (som de beskrev den) giver en "automatisk" ret til en udnyttelsestilladelse, som led i en årtier lang kampagne for at gøre Grønland mere attraktiv som destination for udenlandske mineinvesteringer. Samme ret gives til ejerne af mineprojekter i Grønland efter § 29, stk. 2, i den grønlandske råstoflov (**råstofloven**).

Som følge af GM's arbejde med Projektet mellem år 2007 og 2021 er det blevet fastslået, at Kvanefjeldet har en af verdens største forekomster af sjældne jordarter (**sjældne jordarter**). Malmen i Kvanefjeldet er rig på neodym, praseodymium, terbium og dysprosium (der er afgørende for den globale energiomstilling). Malmen indeholder også kommercielle mængder zink, fluspat og en lille mængde uran (ca. 0,036 %). Tilstedeværelsen af uran i malmen i Kvanefjeldet har været kendt af de to Regeringer siden 1950'erne.

GM har arbejdet tæt sammen med de grønlandske og danske myndigheder i over et årti, og GM modtog den 22. april 2020 formel skriftlig bekræftelse fra Grønlands Selvstyre om, at GM opfyldte betingelserne i råstoflovens § 29, stk. 2, for at være berettiget til en udnyttelsestilladelse til den mineralforekomst (16 oxider og ét metal), som GM havde afgrænset på Kvanefjeldet.

GM var i de sidste faser af processen for godkendelse af sin VVM for Projektet, da der blev afholdt et lynvalg i Grønland. En ny regering ledet af partiet Inuit Ataqatigiit (**IA**) kom til magten i Grønland i april 2021. Efter at have ført kampagne om, at partiet ville stoppe Projektet, foreslog den IA-ledede regering straks en ny lov for at realisere denne målsætning.

Den 1. december 2021 gennemførte Grønlands Parlament (*Inartisaartut*) en ny lov (**lov nr. 20**), der forbyder forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af mineraler indeholdende uran i en koncentration på over 100 parts per million (**ppm**). Malmen i Kvanefjeldet overskrider denne ppm-grænse. Det fremgår imidlertid udtrykkeligt af lov nr. 20, at den ikke finder anvendelse på eksisterende tilladelser (§ 5), og i bemærkningerne til loven, står der, at lov nr. 20 ikke finder anvendelse, hvis dette ville udgøre et indgreb i ejendomsrettigheder (ekspropriation) beskyttet under Grundlovens § 73.

På to efterfølgende møder med Grønlands Selvstyre (i december 2021 og februar 2022) søgte GM en afklaring af, hvorvidt lov nr. 20 finder anvendelse på selskabets Efterforskningsstilladelse og ansøgning om udnyttelsestilladelse, da det, hvis lov nr. 20 fandt anvendelse, ville tvinge GM til at afstå sine ejendomsrettigheder. Grønlands Selvstyre meddelte på disse møder GM, at lov nr. 20 finder anvendelse, og at GM, efter Grønlands Selvstyres opfattelse, ikke har nogen rettigheder eller berettigede forventninger vedrørende Kvanefjeldet.

GM anlagde den 22. marts 2022 en voldgiftssag mod de Indklagede i overensstemmelse med Afsnit 20 i Efterforskningsstilladelsen, som udtrykkeligt foreskriver, at tvister, der udspringer af tilladelsen, skal afgøres ved voldgift i København.

Der blev herefter nedsat en voldgiftsret bestående af tre voldgiftsdommere: Professor Torsten Iversen, en fremtrædende dansk juraprofessor (som er formand for Voldgiftsretten), Dr. Veijo Heiskanen, en velkendt international voldgiftsdommer af finsk nationalitet (udpeget af GM), og Poul Søgaard, tidligere præsident for Højesteret (udpeget af de Indklagede).

Efterfølgende standsede Grønlands Selvstyre ensidigt ansøgningsprocessen og meddelte, at man agtede at træffe afgørelse om GM's ansøgning om udnyttelsestilladelse fra 2019. GM anmodede Voldgiftsretten om foreløbige retsmidler for at opretholde *status quo* og forhindre de Indklagede i at forværre tvisten, men Voldgiftsretten afviste dette (af årsager, der ikke havde noget at gøre med styrken af GM's sag).

I december 2022 indgav GM en revideret ansøgning om udnyttelsestilladelse, hvori GM (uden præjudice for GM's oprindelige ansøgning fra 2019) anmodede om en udnyttelsestilladelse udelukkende for sjældne jordarter, flussspat og zink og foreslog at behandle uran sikkert som en residual urenhed (et restprodukt) som en del af sædvanlige "tailings" (**Reviderede Ansøgning**).

Grønlands Selvstyre traf den 1. juni 2023 endelig afgørelse om afslag på GM's ansøgning om udnyttelsestilladelse fra 2019 under henvisning til lov nr. 20.

4. GM's klageskrift

GM's klageskrift er et omfattende dokument, udarbejdet af et team af voldgiftsspecialister fra det førende internationale advokatfirma Clifford Chance og det førende danske advokatfirma Plesner. Det understøttes af over 1.900 dokumentbeviser, seks vidneudsagn og seks uafhængige ekspertrapporter (som det fremgår af Appendikset nedenfor).

(a) Detaljeret sagsfremstilling

Klageskriftet indledes med en detaljeret sagsfremstilling. Det var nødvendigt for GM at medtage en detaljeret sagsfremstilling, som er dækkende for hele selskabets 14-årige historie med investering i Grønland, da de to Regeringer både har erklæret, at GM *ikke* havde ret til at modtage en udnyttelsestilladelse, men også at GM heller *ikke* havde nogen berettiget forventning om, at selskabet ville modtage en udnyttelsestilladelse.

De forhold, der behandles i denne detaljerede sagsfremstilling, omfatter:

- De omstændigheder, hvorunder GM kom til Grønland i 2007, og de to Regeringers viden på daværende tidspunkt om tilstedeværelsen af uran i malmen i Kvanefjeldet.
- De specifikke aftaler, der blev indgået mellem GM og Grønlands Selvstyre med henblik på at fremme efterforskningen af Kvanefjeldet, mens den såkaldte "nultolerancepolitik" vedrørende uran (**nultolerancepolitikken**) stadig var i kraft i Grønland.
- Hvordan Grønlands Selvstyre i oktober 2013 afskaffede nultolerancepolitikken særligt for GM og særligt for at muliggøre udviklingen af Kvanefjeldet, efter at GM havde tilkendegivet, at det ikke ville være muligt at fortsætte med at investere i Projektet, medmindre den usikkerhed, som nultolerancepolitikken skabte, blev fjernet.
- De skridt, som de to Regeringer tog efter nultolerancepolitikken blev afskaffet, for at skabe en juridisk ramme (love og regulering) for udvinding og eksport af uran fra Kvanefjeldet - i tæt samråd med GM.
- Hvordan de to Regeringer i forfølgelsen af deres egne økonomiske interesser brugte GM til at markedsføre Grønland som et sikkert og stabilt sted for internationale mineinvesteringer, og GM's indsats i god tro for at hjælpe de to Regeringer i denne henseende.
- De skridt, som GM tog for at opfylde betingelserne for at være berettiget til en udnyttelsestilladelse i henhold til punkt 1401 i Efterforskningstilladelsen og § 29, stk. 2 i råstofloven, som også førte til, at Grønlands Selvstyre den 22. april 2020 formelt bekræftede, at GM havde opfyldt disse betingelser.
- VVM-processen, gennem hvilken GM har påvist, og de Indklagedes myndigheder og Grønlands Selvstyre accepterede, at Kvanefjeldet sikkert kunne udvikles i overensstemmelse med grønlandske retningslinjer og international "best practice", uden at sådan minedrift ville medføre nogen væsentlig forøgelse af strålingseksponeringen for de mennesker, der bor i nærheden af minen.
- De politiske forandringer, der førte til vedtagelsen af lov nr. 20 og de efterfølgende begivenheder, herunder møderne i december 2021 og februar 2022 (hvor Grønlands Selvstyre tilkendegav ikke at ville opfylde sin kontraktlige forpligtelse til at give GM en udnyttelsestilladelse).
- Den aggressive fremfærd, som Grønlands Selvstyre har haft, siden tvisten blev indbragt for voldgift.

Denne detaljerede sagsfremstilling understøttes af vidneudsagn fra fem tidligere og nuværende GM-medarbejdere og ledelsesmedlemmer samt en af GM's uafhængige tekniske rådgivere (som det fremgår af Appendikset nedenfor).

De miljømæssige aspekter behandles i den uafhængige ekspertrapport fra William Goodfellow fra Exponent, en miljøekspert, der bekræfter, at GM's VVM overholdt alle grønlandske og internationale standarder samt bedste praksis.

(b) Juridiske argumenter

Sagsfremstillingen efterfølges af et afsnit med juridisk argumentation, hvori GM redegør for det juridiske grundlag for sine påstande mod de Indklagede.

GM's hovedpåstande er:

- En påstand om, at de Indklagede skal anerkende, at GM, per den 1. december 2021, havde ret til en udnyttelsestilladelse (**Påstand 1**).
- En påstand om, at de Indklagede skal anerkende, at lov nr. 20 ikke finder anvendelse på GM's Efterforskningstilladelse eller ansøgning om udnyttelsestilladelse (**Påstand 2**).
- En påstand om, at de Indklagede skal anerkende, at de i fællesskab, eller at Grønlands Selvstyre individuelt, har tilsidesat GM's rettigheder og berettigede forventninger (**Påstand 3**).

Spørgsmålet om GM's juridiske beføjelser, herunder krav på erstatning, behandles i Påstand 4. GM foreslår i klageskriftet, at Påstand 4 udskilles til en senere fase af voldgiftssagen, såfremt det bliver nødvendigt. Logikken i dette er, at såfremt Påstand 1, Påstand 2 og/eller Påstand 3 tages til følge af Voldgiftsretten, kan der muligvis opnås en mindelig løsning på tvisten mellem GM og de Indklagede.

Afsnittet med GM's juridiske argumentation omfatter en række spørgsmål til støtte for GM's påstande, herunder:

- Oprindelsen af den juridiske ramme for minedrift i Grønland, som (med udgangspunkt i systemer fra andre lande, såsom Norge) blev udformet med henblik på at give regeringen fleksibilitet til at aftale specifikke vilkår med mineinvestorer samt tilskynde til investeringer ved at gøre retten til en udnyttelsestilladelse "*automatisk*".
- Den juridiske status og karakter af GM's Efterforskningstilladelse, der - i sin egenskab af en koncession efter den grønlandske tradition - skaber både aftaleretlige og forvaltningsretlige forpligtelser for Grønlands Selvstyre.
- Den juridiske karakter af Efterforskningstilladelsens punkt 1401 (og den dertil knyttede bestemmelse i råstoflovens § 29, stk. 2), hvorefter GM har ret til en udnyttelsestilladelse, hvis selskabet opfylder de oplyste betingelser.
- Hvorvidt tillægget til Efterforskningstilladelsen, som GM og Grønlands Selvstyre indgik i slutningen af 2011 (vedrørende uran og Regeringens ret til at afvise en udnyttelsestilladelse vedrørende uran), er gyldigt og kan håndhæves efter dansk ret –

en stor del af de Indklagedes sag er baseret på dette tillæg, som de mener giver Grønlands Selvstyre ubegrænset skønsmåling til at afvise GM's ansøgning af en hvilken som helst grund - eller helt uden grund.

- Hvorvidt GM's rettigheder under Efterforskningstilladelsens punkt 1401 og råstoflovens § 29, stk. 2, er ejendomsrettigheder, der er beskyttet af Grundlovens § 73.
- Hvordan de Indklagede har tilsidesat kontraktlige og andre forpligtelser overfor GM, herunder pligten til at handle loyalt og i god tro under dansk ret, ved at tilkendegive, at de ikke agter at efterleve Efterforskningstilladelsens punkt 1401 og ved at tilkendegive, at GM ikke har nogen rettigheder eller berettigede forventninger.

GM's juridiske argumentation understøttes af ekspertudsagn fra to fremtrædende danske professorer:

- Professor Bent Ole Gram Mortensen, en ekspert i dansk og grønlandsk mineret, hvis opfattelse er, at GM per den 1. december 2021 havde erhvervet en ubetinget ret til en udnyttelsestilladelse til Kvanefjeldet; og
- Professor Michael Hansen Jensen, en dansk ekspert i ekspropriationsret, hvis opfattelse er, at GM havde (og har) ejendomsrettigheder, der er beskyttet af Grundlovens § 73 og derfor vil blive eksproprieret, hvis lov nr. 20 bliver anvendt.

Professor Mortensen og professor Hansen Jensen nåede uafhængigt af hinanden frem til, at tillægget, der blev aftalt i slutningen af 2011, er ugyldigt og ikke kan håndhæves efter dansk ret, herunder fordi det har til formål at ændre en grundlæggende bestemmelse i en lov (råstofloven), og fordi det foregiver at give Grønlands Selvstyre beføjelse til at handle uden hensyn til forvaltningsretlige principper.

(c) Afsnit om erstatning

Afsnittet om GM's juridiske argumenter efterfølges af et afsnit om erstatning. I erkendelse af, at situationen fortsat udvikler sig, og at GM foreslår, at Voldgiftsretten behandler spørgsmålet om beføjelser i en senere fase af voldgiftssagen, præsenterer GM kun en foreløbig opgørelse over sit tab.

GM opgør foreløbigt sit tab på grundlag af tre scenarier:

- Scenarie 1, hvor GM findes at have ret til at udnytte alle elementer i Kvanefjeldet (herunder uran), men kun dets Reviderede Ansøgning imødekommes, således at uran ikke tillægges nogen værdi. I dette scenario opgøres GM's tab til USD 292 mio.
- Scenarie 2, hvor GM findes at have ret til at udnytte alle elementer på Kvanefjeldet (herunder uran), men den Reviderede Ansøgning *ikke* imødekommes, således at GM lider et samlet tab svarende til Kvanefjeldets markedsværdi. I dette scenarie opgøres GM's tab til USD 7.5 mia.

- Scenarie 3, hvor GM findes at have ret til at udnytte alle elementer i Kvanefjeldet bortset fra uran, men den Reviderede Ansøgning *ikke* imødekommes, således at GM lider et samlet tab svarende til Kvanefjeldets markedsværdi minus den værdi, der tilskrives uranudnyttelsen. I dette scenarie opgøres GM's tab til USD 7.2 mia.

I hvert scenarie tillægges procesrente i overensstemmelse med renteloven efter dansk ret.

GM's tabsopgørelse understøttes af ekspertudsagn fra Richard Lambert fra SLR Consulting, mineekspert, Ryan Castilloux fra Adamas, ekspert i prissætning for sjældne jordarter, og Chris Milburn fra Secretariat, ekspert i tabsopgørelser.

(d) Afsnit om kompetence

Det sidste afsnit i GM's klageskrift vedrører Voldgiftsrettens kompetence til at pådømme sagen.

Dette afsnit er nødvendigt, fordi de Indklagede har gjort indsigelse mod Voldgiftsrettens kompetence til at behandle sagen. De Indklagede har gjort gældende, at GM's sag mod Grønlands Selvstyre skal indbringes for de domstolene, og at Voldgiftsretten ikke har kompetence over Kongeriget Danmarks Regering.

I medfør af voldgiftslovens § 16 har Voldgiftsretten kompetence til at afgøre indsigelser mod sin egen kompetence.

I afsnittet om kompetence forklarer GM:

- hvorfor tvisten falder ind under voldgiftsaftalen i Efterforskningstilladelsen (afsnit 20) og kan afgøres ved voldgift efter dansk ret; og
- hvorfor Kongeriget Danmarks Regering er bundet af voldgiftsaftalen, således at Voldgiftsretten har kompetence over Kongeriget Danmarks Regering som Indklaget i sagen.

Afsnittet om kompetence indeholder en omfattende redegørelse for forståelsen af voldgiftsaftalen i Efterforskningstilladelsen (som de to Regeringer selv har udarbejdet og nu søger at undgå).

For så vidt angår Voldgiftsrettens kompetence over Kongeriget Danmarks Regering redegør GM for de retlige og faktiske grunde til, at Kongeriget Danmarks Regering er bundet af Efterforskningstilladelsens voldgiftsaftale. Hovedpunkterne omfatter at:

- Kongeriget Danmarks Regering godkendte udstedelsen af Efterforskningstilladelsen (som indeholder voldgiftsaftalen).
- Efterforskningstilladelsen blev udstedt i fællesskab af de to Regeringer på et tidspunkt, hvor minedrift i Grønland var reguleret efter dansk lovgivning.

- Efterforskningstilladelsen giver udtrykkeligt Kongeriget Danmarks Regering og danske myndigheder visse rettigheder.
- Kongeriget Danmarks Regering drager økonomisk fordel af Kvanefjeld-projektet.
- Kongeriget Danmarks Regering har på alle relevante tidspunkter været aktivt involveret i udstedelsen af tilladelser i forbindelse med Kvanefjeld-projektet, samt etableringen af de juridiske rammer, der muliggør eksport af uran fra Kvanefjeldet.

Disse forhold aktiverer forskellige danske retsprincipper, hvorefter en part, der ikke har underskrevet en voldgiftsaftale (her Kongeriget Danmarks Regering), er bundet af voldgiftsaftalen.

5. Næste skridt

I henhold til den tidsplan, som Voldgiftsretten har fastsat for voldgiftssagen, skal de Indklagede indlevere deres svarskrift den 8. januar 2024.

I mellemtiden forventer GM at modtage en afgørelse vedrørende den Reviderede Ansøgning. Hvis Grønlands Selvstyre afviser den ændrede ansøgning, kan dette, som nævnt ovenfor, have betydning for størrelsen af den erstatning som GM kan kræve af de Indklagede, herunder fordi de Indklagedes antciperede misligholdelse af GM's ret til (som minimum) en udnyttelsestilladelse for ikke-radioaktive elementer vil blive til et *aktuelt* kontraktbrud (og en overtrædelse af andre forpligtelser efter dansk ret).

APPENDIKS: Dokumenter indsendt den 19. juli 2023

1. GM's klageskrift;
2. Seks vidneudsagn; og
3. Uafhængige ekspertrapporter af:
 - a. En ekspert i prisansættelse af sjældne jordarter;
 - b. En miljøekspert;
 - c. En dansk ekspert i forvaltningsret og forfatningsret;
 - d. En dansk ekspert i mineret;
 - e. En mineekspert; og
 - f. En ekspert i tabsopgørelse.